

Literatura

- Cade M., Collinson M.J. 2015. 'Stejneger's Stonechat' in Dorset: new to Britain. *Brit. Birds* 108: 423–428.
- Clement P., Rose C. 2015. *Robins and Chats*. Christopher Helm. London.
- Cofta T., Hordowski J. 2006. Rozpoznawanie palearktycznych kłaskawek: zwyczajnej *Saxicola rubicola* i syberyjskiej *Saxicola maurus*. *Ptaki Polski* 3: 12–15.
- Demongin L. 2016. *Identification Guide to Birds in the Hand*. Beauregard-Vendon.
- Garner M. 2014. *Challenge Series. Autumn*. Birding Frontiers.
- Gill F., Donsker D. (eds). 2017. *IOC World Bird List (v 7.1)*. <http://www.worldbirdnames.org/>
- Hellström M., Norevik G. 2014. The uppertail-coverts of 'Stejneger's Stonechat'. *Brit. Birds* 107: 692–700.
- Hellström M., Wærn M. 2011. Field identification and ageing of Siberian Stonechats in spring and summer. *Brit. Birds* 104: 236–254.
- Hudson N. & the Rarities Committee. 2016. Report on rare birds in Great Britain in 2015. *Brit. Birds* 109: 566–631.
- Jonsson L. 1998. *Ptaki Europy i Obszaru Śródziemnomorskiego*. MUZA SA. Warszawa.
- Stawarczyk T. 2005. Dalsze zmiany w taksonomii ptaków krajowych. *Not. Orn.* 46: 241–243.
- Svensson L., Mullarney K., Zetterström D. 2012. *Ptaki Europy i Obszaru Śródziemnomorskiego*. MULTICO, Warszawa.

Marcin Faber

Ogrody Romanów 7, 91-174 Łódź
marfaber@poczta.onet.pl

Tomasz Cofta

Hoene 5A m. 5, 80-041 Gdańsk
tomasz.cofta111@gmail.com

Oknówka *Delichon urbicum* zajmuje czynne gniazdo kopciuszka *Phoenicurus ochruros*

W maju 2015 zaobserwowałem skuteczną próbę przejęcia czynnego gniazda kopciuszka *Phoenicurus ochruros* przez parę oknówek *Delichon urbicum* w miejscowości Rogóziec, gm. Mordy, woj. mazowieckie (52°11'25"N, 22°35'29"E). Kopciuszki wybudowały swoje gniazdo w zeszłorocznym, częściowo uszkodzonym gnieździe oknówek, posadowionym na specjalnie przygotowanej w tym celu półce pod okapem budynku gospodarczego, na wysokości ok. 4 m nad ziemią. 11.05 gniazdem zainteresowała się również para oknówek. W tym czasie samica kopciuszka wysiadywała już 5 jaj. Początkowo podlatujące pod okap budynku jaskółki płoszyły ją z gniazda. Jednak kolejnego dnia samica zaczęła reagować bardzo agresywnie na obecność oknówek w pobliżu gniazda i aktywnie ścigała je w powietrzu. Do obrony gniazda włączył się również samiec. Jaskółki były jednak bardzo natarczywe i korzystając z nieobecności dorosłych kopciuszków w gnieździe same zaczęły do niego wlatywać. Kopciuszki nie podejmowały próby ich przepędzenia tylko siadały w pobliżu gniazda i wydawały przez długi czas głosy zaniepokojenia. Gdy oknówki odlatywały, samica kopciuszka kontynuowała inkubację jaj. Taka sytuacja trwała do 13.05. W dniu 14.05 oknówki nocowały w gnieździe kopciuszków. Cały wieczór samica kopciuszka przebywała w pobliżu i intensywnie się niepokoiła. Jednak tuż przed zapad-

Fot. 1. Samica kopciuszka *Phoenicurus ochruros* i para oknówek *Delichon urbicum* we wspólnym gnieździe, maj 2015 (fot. K. Kryński) – *The female of Black Redstart and the pair of House Martin in communal nest*

nięciem zmroku wróciła do gniazda, wcisnęła się pomiędzy oknówki i kontynuowała wysiadywanie jaj. Jaskółki całkowicie zignorowały jej obecność. W następnych dniach oknówki kilkakrotnie w ciągu dnia przylatywały odpocząć w gnieździe kopciuszków oraz regularnie w nim nocowały. Rozpoczęły też jego rozbudowę przynosząc grudki błota. Samica kopciuszka przestała reagować na ich obecność i spokojnie wysiadywała jaja, mimo że jaskółki niejednokrotnie chodziły po jej grzbiecie. 22.05 nie zaobserwowałem już obecności kopciuszków przy gnieździe, a jaskółki intensywnie rozbudowywały gniazdo. Jego kontrola wykazała obecność 2 całych jaj kopciuszka oraz skorupki po pozostałych rozgniecionych jajach. Najprawdopodobniej podczas odbudowy gniazda jaskółki zniszczyły przypadkowo część jaj, co spowodowało opuszczenie lęgu przez kopciuszki.

Zjawisko zajmowania opuszczonych gniazd jaskółek przez inne gatunki ptaków jest dobrze udokumentowanym zjawiskiem (Czechowski et al. 2009). W gniazdach oknówek stwierdzono lęgi wróbla *Passer domesticus* (Summers-Smith 1963, Kokurewicz 1988), mazurka *P. montanus*, muchołówki szarej *Muscicapa striata* (obserwacje własne), modraszki *Cyanistes caeruleus* (McNeil 1992, Roberge & Månsson 2003), jerzyka *Apus apus* i strzyżyka *Troglodytes troglodytes* (McNeil 1992). Dotychczas podawano, że kopciuszek może wyprowadzić lęg w opuszczonym gnieździe dymówki *Hirundo rustica* (Makatsch 1957, Czechowski et al. 2009). Kopciuszka cechuje duża plastyczność przy wyborze miejsca na gniazdo (Chen et al. 2011), czego potwierdzeniem jest opisana obserwacja. Oknówki wykorzystują nawet do 90% gniazd z lat wcześniejszych. Według Kokurewicz (1988) oknówki wykazują silną filopatrię, można więc przypuszczać, że jaskółki, które zajęły gniazdo kopciuszka były prawdopodobnie ptakami co najmniej 2 letnimi i praw-

dopodobnie w roku ubiegłym wyprowadziły w tym miejscu lęg. Jednoczesne użytkowanie tego samego gniazda przez dwa gatunki ptaków jest obserwowane niezwykle rzadko. Odnotowano jednak przypadek, gdy dymówka i fibik północny *Sayornis saya* złożyły jaja do tego samego gniazda. Ptaki wysiadywały je i wychowywały potomstwo razem, pomimo że ich wzajemne interakcje nie były przyjazne. U obu gatunków pisklęta pomyślnie opuściły gniazdo (Kozma & Mathews 1995). Ze względu na stopień zaawansowania lęgu kopciuszka, w opisywanej obserwacji nie mogła pojawić się wspólna opieka obydwu gatunków nad zniesieniem.

Summary: The House Martin *Delichon urbicum* occupies an active nest of the Black Redstart *Phoenicurus ochruros*. In May 2015 I observed the usurpation of an active Black Redstart nest by a pair of House Martins in Rogóziec (Mordy municipality, Masovian province). The Black Redstart nest was built in an old, partly destroyed nest of House Martins. House Martins appeared at the nest on 11 May when the Black Redstart female had already been incubating five eggs. At the beginning House Martins chased away the Redstart from its nest, and entered it. The Redstart female soon accepted the presence of Martins and continued incubation, while House Martins started rebuilding the nest by adding new mud pellets. House Martins were not aggressive to the Redstart. However, on 22 May they accidentally destroyed 3 of 5 eggs which led to clutch desertion by the Redstart. Simultaneous use of the same nest by two species is observed extremely rarely.

Literatura

- Chen J.N., Liu N.F., Yan C., An B. 2011. Plasticity in nest site selection of Black Redstart (*Phoenicurus ochruros*): A response to human disturbance. *J. Ornithol.* 152: 603–608.
- Czechowski P., Jędro G., Bocheński M. 2009. Oknówka *Delichon urbicum* wyprowadza lęg w gnieździe dymówki *Hirundo rustica*. *Not. Orn.* 50: 53–56.
- Kokurewicz D. 1988. Biologia rozrodu oknówki (*Delichon urbica*) w rejonie rezerwatu „Stawy Milickie”. *Ptaki Śląska* 6: 1–24.
- Kozma J.M., Mathews N.E. 1995. Interspecific cooperative nesting between Barn Swallow and Say's Phoebe in south-central New Mexico. *Auk* 112: 515–517.
- Makatsch W. 1957. *Ptak i gniazdo, jajo, pisklę*. PWN, Warszawa.
- McNeil D.A.C. 1992. Use of house martin nests by blue tits for breeding. *Brit. Birds* 85: 314–315.
- Roberge J.M., Månsson J. 2003. Blue tits *Parus caeruleus* breeding in house martin *Delichon urbica* nest. *Ornis Svec.* 13: 97–98.
- Summers-Smith J. D. 1963. *The house sparrow*. W. Collins & sons, London.

Kamil Kryński

Katedra Zoologii, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
Prusa 12, 08-110 Siedlce
oriolus1@tlen.pl